

Bil je jezuit, filozof, matematik in humanist, ki je nekaj naredil tudi na astronomskem področju, predvsem v kronologiji, vedi o merjenju časa. Poudarimo, da smo Slovenci imeli sposobne učenjake, ki so znanstveno delovali na univerzah na Dunaju in Gradcu v prvi polovici 17. stoletja.

Andrej Cergol

(Vipavski Križ, 1595 – Milje (Millstatt), Avstrija, 1645)

V Celovcu je zaključil gimnazijo, študij retorike in filozofije (1607-1611). Leta 1614 je na Dunaju vstopil v jezuitski red. Po opravljenem noviciatu in magisteriju je poučeval humanistične predmete, klasične jezike in literaturo v višjih razredih klasične gimnazije v Gradcu (1617-1620) in v Gorici (1620–1621). Študij filozofije je dopolnil na Dunaju (1621-1623) in bil nato profesor na jezuitskem kolegiju v Gradcu. V letih 1630–1634 je študiral še bogoslovje na Dunaju. Tako je postal profesor matematike, moralne teologije in bibličnih ved (svetega pisma) na univerzah v Gradcu in na Dunaju. Poučeval je tudi v Ljubljani pri sv. Jakobu, in sicer kot profesor humanistike na nižjih študijih. Proti koncu življenja je bil predstojnik samostana v Millstattu.

Kot graški matematik je leta 1625 na Dunaju objavil razpravo o letu rojstva in smrti Jezusa Kristusa z naslovom: *Kronološke ugotovitve o letu rojstva in smrti našega gospoda Jezusa Kristusa (Theoremata chronologica de anno ortus ac mortis Domini nostri Jesu Christi ...)*.

Leta 1640 je na Dunaju napisal in izdal še komentar k osmim knjigam Aristotlove *Fizike (Tractatus in octo libros Physicorum Aristotelis)*, ki je vsebovala med drugim tudi knjigo (spis) o nebu (*Disputatio de coelo*). Objavil je še nekaj razprav iz kronologije.

V Gradcu je Cergol večkrat pri pouku nadomeščal znamenitega profesorja matematike Paula Guldina¹. V primerjavi z njim je kot astronomski in matematični pisec res naredil manj, a ga vseeno štejemo med naše uspešnejše zgodnje znanstvenike - matematike. Zanimivo je, da je matematiko v Gradcu poučeval tudi Notranjec Andrej Kobav, rektor pa je bil tudi Notranjec Rafael Kobenc², tudi matematik. Tako sta bili astronomija in matematika na graški univerzi nekaj časa kar v močni slovenski zasedbi.

Kranj – Zlato Polje, 11. julij 2018

Majo Prosen

¹ Paul Guldin (1577, Mels–1643, Gradec), švicarski matematik in astronom; znan po Guldinovem pravilu za izračun površine in prostornine vrtenin, ki nastanejo z vrtenjem krivulje ali lika okrog opredeljene vrtilne osi.

² Jezuit Janez Rafael grof Kobenc (Cobenzl; 1570, Predjama, Notranjska–1627, Dunaj) je poučeval grščino, bil profesor filozofije in teologije na ljubljanskem kolegiju, rektor kolegijev v Celovcu in v Gradcu, umrl kot superijor profesor na Dunaju.